

1930-1938. A RÉGMŰLT

Felvetődik az igény

A hazai turistaság történetében kezdettől fogva létezett a szándék, "...az erdők csendjét és szépségét nem csak élvezni, de azokat megvédeni is törekedjünk.", olvasható az 1930-ban megjelent "Magyar Turista Élet" című lapban.

Az ezzel kapcsolatos első hivatalos lépés az erdőkről és a természetvédelemről szóló 1935. IV. törvény cikk utólag kiharcolt záradéka, a 312. paragrafus, az úgynevezett turista szakasz. Ez elrendeli, hogy "...az erdőterületeken a turisták által használt útvonalakat törzskönyveznünk kell, s azokat csak a Földművelésügyi Minisztérium közbejöttével, előzetes felvilágosítással lehet esetleg elzárni." Ugyanennek a szakasz záradéka a következőképpen hangzik:

"A földművelésügyi miniszter, a belügyminiszterrel egyet értve, az érdekelt tulajdonosok és szervezetek meghallgatása után rendelettel állapítja meg, hogy a turistaság szervezete és annak közegai mennyiben működhetnek közre a jelen paragrafusban megjelölt helyeken és utakon a rend fenntartásában."

Ennek megvalósítását történtek kisebb kísérletek. A Túravezetők Testülete 1937. október 18-i ülésén megvitatta a turistabiztosítási és turistaőrségi intézmény létrehozását.

1938-ban, a fent említett Magyar Turista Élet c. lap szeptemberi száma két ízben is utalt a turistaőrség szükségességére és javaslatot tett feladatkörének kialakítására. Hiszen utalva egy másik cikkre - "A turisták fegyelmezésére csak a turisták alkalmasak, a kirándulás címén űzött visszaéléseket, az egyesek közveszélyes kihágásait, csendőrok, rendőrok egyedül sohasem fogják tudni megakadályozni, már csak létszámuk csekélyisége miatt sem..."

Mindezek az őszinte és lelkes kezdeményezések eredménytelenek maradtak. Eredménytelenek maradtak, mert nem volt visszhangjuk. A turistatársadalom szokott önzetlenségével felajánlotta, de a másik fél, az erdőtulajdonosok társadalma nem igényelte. Enélkül pedig ez a szép elképzelés nem válhatott gyakorlattá.

Pedig a szükségességét az akkori turisták épp olyan komolyan érezték, mint mi ma.

1962. A KEZDET

Megalakul

Társadalmi Erdői Szolgálat

1961. szeptemberében, az akkori nevén Ságvári turistaházban tartották az első nevezetes erdőszéki vadász-turista találkozót, mely mérföldkőnek számít a társadalmi természetvédelemben. A meleg hangulatú baráti összejövetelen hangzott el ugyanis a Pilis Erdőgazdaságak korábbi igazgatójának, Végvári Jenőnek emlékeztető felhívása: Vegyenek részt a természetbarátok is az erdők védelmében. Ezen javaslatot Köveskúti György, a Budai Erdészeti Erdőművelési Intézet vezetője, a Budapesti Vörös Meteor SK Természetbarát Szakosztályához érkezett, ahol Pápa Miklós dr. vállalta a megszervezését.

És 1962. július 2-án reggel, Spirk Tibor aranyjelvényes túravezetővel az élen felsorakozott az első járőr a Budai Erdészeti Udvarán. Tagjai voltak: Spirk Tibor, Kahatek Mihályné, László István, Polonkai Lajosné, Spirk Tiborné és Szölygyémi Tamás.

Ezzel útjára indult a Társadalmi Erdői Szolgálat (TESz). Tevékenysége azonban csak az erdőkre terjedt ki. Szakmai feladata a MÉM Erdészeti és Faipari Hivatala lett. Ez később összeférhetetlenséget szült a hivatal erdőgazdálkodási tervei és a természetvédelem között.

A budapesti akcióba gyorsan és eredményesen bekapcsolódott a Fejér megyei Vörös Meteor, Varró Gusztáv irányításával, 1963. május 19-én megtartották az első szolgálatot. 1965-ben tovább bővült a résztvevők száma. Időközben megalakult Magyarországi Béla vezetésével a TESz Országos Intézőbizottsága, mely átvette a mozgalmországi irányítást.

Ez időtájt a magyar turista mozgalmat egyedül a Magyar Természetbarát Szövetség képviselte. Szervezettségileg lehetővé tette a turistaság összefogását a természetvédelem terén is. A tagok - szolgálatuk ideje alatt - büntetőjogi védelemben részesültek.

1980-ban igény merült fel további sportágakban is a természetvédelemre. Így jött létre a TESz-en belül a vízi szakág, furcsa módon továbbra is "Erdői Szolgálat" felirattal a karaszalagon. Még ugyanebben az évben a tájfutó versenybírók is csatlakoztak a szolgálathoz.

1991. A VÁLTOZÁS ÉVE

Létrejöna

Természetvédelmi Szolgálat

Az idők változásak kedvező irányba befolyásolta a turizmus természetvédelmi tevékenységét. A már említett összeférhetlenség a fagydalkodók és a természetvédők között, az 1990-es minisztériumi átszervezések után megszűnt. A Magyar Természetbarát Szövetség Társadalmi Erdői Szolgálatának új néven és új főhatóságigéje alatt alakult újjá. Kibővült a hatáskör is. Az eddigi, csak az erdők területére vonatkozó védelmi feladatok kiterjedtek valamennyi - az MTSz által képviselt - szabadidő sportágra is. A mozgalom neve ebből adódóan sem volt tartható tovább. Az új név Természetvédelmi Szolgálat lett, megtartva a régi rövidítést (TESz). A főhatóság is változott, a szolgálat átkerült az Országos Természetvédelmi Hivatal szakmai irányítása alá. Sajnos a tagok büntetőjogi védelmével egy időben megszűnt, ami azóta is fájó pontja a TESz-tagoknak, hiszen sok esetben életveszélyes fenyegetések között próbálják a természet védelmét ellátni.

1996. ÁLLAMPOLGÁRI JOG LETT A TERMÉSZETVÉDELLEM

Az elmúlt fél évtizedben - az egyesülési törvény hatálybalépésével - egyre több, a természetvédelemmel foglalkozó szervezet alakult. Így lassan állami méretűvé duzzadt a mozgalom. Azonban, - több, mint negyvenezrestagságát és 35 éves természetvédelmi múltját tekintve - a Magyar Természetbarát Szövetség továbbra is megtartotta vezető szerepét. Az új igénytűlnötte az MTSz szervezeti kereteit és önálló - az ország valamennyi természetvédő szervezetét összefogó - társadalmi szövetségkeretei kezdtek kirajzolódni.

Mára már törvénybe iktatott állampolgári joggá nőtte a társadalmi természetvédelem. Az 1996. évi LIII. törvény 64-66. paragrafusai rendelkeznek az állampolgárok részvételéről a természetvédelemben.

Polgári Természetőrség

Ez a hatalmas előrelépés magával hozta a társadalmi természetvédelem jogi szabályozásának szükségességét is, hiszen az országos méretűvé vált mozgalom - továbbra is az MTSz vezető szerepével - több ezer fős "tartalékos hadsereget" alkot a hivatásos állami természetvédelmi őrszolgálat számára, annak munkájának segítésére, kis létszámú állományának kiképzésére. Ezt a feladatot csak jól képzett társadalmi szolgálatosok végezhetik.

A polgári természetvédelmi őrszolgálat tagjai a természetvédelmi igazgatóságok vagy az önkormányzati őrszolgálatok munkáját segítik. Velük szemben a törvény emeltebb követelményeket ír elő.

Polgári természetőr legalább középfokú **szakirányú** végzettséggel, vagy legalább középfokú végzettséggel és **sikeres** polgári természetőri vizsgával rendelkezzen, amely természetvédelmi és jogi ismeretekből áll. Aki a rendelet hatályba lépésekor az MTSz Természetvédelmi Szolgálatának tagja volt - kérelmére - mentesül az iskolai végzettségi feltétel alól, de vizsgát kötelestenni. Sikeres vizsgát követően - felvételi kérelmére - beosztást nyer lakóhelye szerint illetékes természetvédelmi igazgatóság őrszolgálatába. Itt sorszámozott igazolványt és az igazolvánnyal megegyező sorszámú jelvényt kap. Működési területét az igazolványában bevezetik.

A polgári természetőrök őrzési feladatukat az igazgatóság munkatársával közösen vagy három fős önálló csoportban hajtják végre.